

AKAD. DR. JOŽE BOLE (1929 - 1995)

Po dolgotrajni in težki bolezni je 26. decembra 1995 umrl akad. dr. Jože Bole, doma in v svetu priznan in spoštovan biolog in naravoslovec, član uredniškega odbora zbornika *Acta carsologica* (od 1983 pa do smrti) in član oziroma predsednik znanstvenega sveta postojnskega Inštituta za raziskovanje krasa (1983 - 1994).

Raziskovanje podzemeljskih mehkužcev mu je bila vseskozi rdeča nit, ki ga je vodila po številnih jamah nekdanje Jugoslavije. Pridružil se je pionirjem speleobiologije, ki so začeli sistematično raziskovati in odkrivati zakonitosti podzemeljskega življenja. V bogati znanstveni poti je prispeval pomemben delež k svetovni znanosti na področju malakologije in speleobiologije. Izjemno je bilo njegovo poznavanje problematike kopenskih in sladkovodnih mehkužcev in povezovanje le te z drugimi vejami znanosti, kot so hidrologija, krasoslovje in druge. Njegovo raziskovalno in znanstveno delo je bilo usmerjeno v malakofavno, posebej še v problematiko podzemeljskih mehkužcev.

Rodil se je 17. junija 1929 leta v Ljubljani. Diplomiral je 1953 na Prirodoslovno-matematični fakulteti Univerze v Ljubljani. Jeseni 1954 leta se je zaposlil v Biološkem inštitutu Medicinske fakultete, kjer je delal do leta 1959. Še istega leta je bil sprejet na Inštitut za biologijo Slovenske akademije znanosti in umetnosti kot asistent pri akad. dr. Jovanu Hadžiju, kjer je delal vse do upokojitve. Doktorsko nalogo z naslovom "Morfološki, ekološki, taksonomski

in filogenetski problemi naših subteranih gastropodov" je zagovarjal 1960. leta v Ljubljani. Naslednjega leta je bil izvoljen za znanstvenega sodelavca in 1972 za znanstvenega svetnika na Biološkem inštitutu Jovana Hadžija. V dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti je bil izvoljen 1977 leta. Redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti pa je postal 1985 leta.

Od 1973 do 1987 je bil upravnik Biološkega inštituta Jovana Hadžija. Bil je tajnik Medakademijskega odbora za floro in favno Jugoslavije, urednik zbirke "Catalogus faunae Jugoslaviae", urednik Razprav IV. razreda SAZU, urednik zbornika Acta carsologica, član znanstvenih svetov Biološkega inštituta Jovana Hadžija, Inštituta za raziskovanje krasa in Paleontološkega inštituta Ivana Rakovca ter član izvršnega odbora Društva biologov Slovenije.

V več kot 60 znanstvenih razpravah in drugih znanstvenih prispevkih je razpravljal o taksonomskih, filogenetskih in zoogeografskih problemih mehkužcev (polžev in sladkovodnih školjk) z malakološko pomembnejših območij v Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji. Vnesel je nove poglede v ekološko klasifikacijo podzemeljskih vrst polžev. Razvoj vrstno bogate in zaradi endemitov svojevrstne favne mehkužcev z zahodnobalkanskega območja je razložil glede na geomorfološka dogajanja v preteklosti. Opisal je več kot 40 novih vrst in podvrst. Na podlagi anatomskih odkritij je marsikateri vrsti določil nov položaj v sistemu.

Ogromen je njegov prispevek k svetovnemu poznavanju podzemeljskih vodnih in izvirskih vrst polžev iz družine Hydrobiidae. Zelo odmevno je bilo tudi odkritje podzemske školjke *Congerius kusceri*.

Vrednost njegovega raziskovalnega dela se odraža s številnimi citati njegovih del v najpomembnejših svetovnih malakoloških in zooloških znanstvenih revijah. Velik je tudi njegov prispevek pri reševanju problemov varstva narave.

Z referati je sodeloval na številnih mednarodnih kongresih in zborovanjih (mednarodni speleološki kongres na Dunaju (1961), Jugoslovanski speleološki kongres v Splitu (1958), Sarajevu (1962), Skopju (1968), Lipici (1972), kongresa biologov Jugoslavije v Beogradu (1962) in v Ljubljani (1969), simpozij biosistematikov v Rovinju (1974) ter na mnogih zborovanjih slovenskih jamarjev in raziskovalcev krasa.

Jože Bole se je uveljavil tudi kot odličen pisec poljudno znanstvenih člankov (Naše jame, Planinski vestnik, Proteus, razni vodniki,...) ter kot avtor številnih odličnih ilustracij v raznih učbenikih, ključih za določanje živali ter znanstvenih razpravah.

Pomembno je bilo njegovo pedagoško delo. Kot izredni poznavalec malakofavne na balkanskem polotoku ter izvrsten taksonom in predavatelj, je bil mentor številnim diplomantom kot tudi doktorantom, ki so se posvetili študiju mehkužcev.

Za raziskovalno in znanstveno delo je prejel številne nagrade in priznanja. Že kot študent je leta 1954 prejel Prešernovo nagrado. Leta 1966 je prejel nagrado iz Sklada Borisa Kidriča. Podeljeno mu je bilo tudi Jesenkovo priznanje za dosežke na biotehniškem področju, ki ga podeljujejo najzaslužnejšim slovenskim naravoslovcem.

Bil je po srcu in duši jamar. Že 1956 je postal član Društva za raziskovanje jam v Ljubljani. Od 1977 pa do 1982 leta je bil tudi član uredniškega odbora Naših jam.

Z Egonom Pretnarjem sta raziskovala v številnih jamah po dinarskem krasu nekdanje Jugoslavije. Njegovo poznavanje jam je bilo izjemno. Druženje z njim je bilo polno prijetnih presenečenj. Zelo duhovita so bila bila njegova pripovedovanja o doživetjih iz časov, ko so z velikim entuziazmom in zagnanostjo pričeli sistematično raziskovati slovensko podzemlje.

Akad. dr. Jože Bole bo zapisan v zgodovino kot človek z izjemno osebnostjo, ogromnim znanjem ter skromnostjo, ki ga je naredila velikega.

BIBLIOGRAFIJA

ZNANSTVENI IN STROKOVNI ČLANKI

1. Morfološka, anatomsko-histološka in ekološka opazovanja na vrstah *Haploembia solieri* Ramb. et Grassi in *Embia mauritanica* Luc. - Biol. vestn. 5., 1956, 90-106, Ljubljana (soavtor Š. Michieli).
2. Zoogeografski pregled malakofavne otoka Krka. - Biol. vestn. 6, 1958, 118-123, Ljubljana.
3. Novi vrsti iz rodu *Zospeum* Bourg. (Gastropoda). - Biol. vestn. 7, 1960, 61-64, Ljubljana.
4. K problematiki rodu *Lanzaia* Brusina (Gastropoda). - Biol. vestn., 7, 1960, 55-59, Ljubljana.
5. O nekaterih problemih proučevanja subterane malakofavne. - II. jug. speleol. kongr., 1961, 161-155, Split.
6. Nove vrste podzemeljskih polžev iz Črne gore. - II. jug. speleol. kongr., 1961, 205-207, Split.
7. Nove hidrobide (Gastropoda) iz podzemeljskih voda zahodnega Balkana. - Biol. vestn. 9, 1961, 60-69, Ljubljana.
8. Les pulmonés et les lézards insulaires et le problème de leur spétiation dans l'archipel de Rovinj (Rovigno). - Le peuplement des iles méditerranéenes et le probleme de l'insularite, 94, 1961, 135-137 (soavtorja S.Brelih in M. Zei), Paris.
9. *Congerina kusceri* sp. n. (Bivalvia, Dreissenidae). - Biol. vestn., 10, 55-61, Ljubljana.
10. Mehkužci triglavskega narodnega parka in okolice (Mollusca: Gastropoda, Bivalvia). - Varstvo narave I., 1962, 57-85, Ljubljana.
11. O morfoloških spremembah pri podzemeljskih polžih. - III. jug. speleol. kongr., 1963, 121-124, Sarajevo.
12. Über Biologie und Zoogeographie der unterirdischen Schnecken des Westbalkans. III. int Kongr. Speleol., 1964, 37-39, Wien.
13. Die Vertreter der Gattung *Spelaeodiscus* Brusina 1886 (Gastropoda, Pulmonata) in Jugoslawien. - Intrn. J. Speleol., 1 (3), 1965; 349-356, Weinheim.

14. Rodova *Ancylus* O.F. Müller in *Acroloxus* Beck (Gastropoda, Basommatophora) v podzemeljskih vodah Jugoslavije. - Razpr. IV. razr. SAZU, 8, 1965, Ljubljana.
15. Varstvo podzemeljskega živalstva. - Varstvo narave, 4, 1965, Ljubljana.
16. Mehkužci in zoogeografski položaj Rakovega Škocjana. - Varstvo narave, 5, 1966, 129-137, Ljubljana.
17. Taksonomska, ekološka in zoogeografska problematika družine Hydrobiidae (Gastropoda) iz porečja Ljubljanice. - Razpr. IV. razr. SAZU, 10, 1967, 73-108, Ljubljana.
18. Polži iz freatičnih voda Jugoslavije. - Razpr. IV. razr. SAZU, 10, 1967, 109-120, Ljubljana.
19. Ekološka klasifikacija podzemeljskih mehkužcev. Biol. vestn., 16, 1968, 50-59, Ljubljana.
20. Specijacija podzemeljskih gastropodov. - III. kongr. biol. Jug., 3, 75, 1969, Ljubljana.
21. Mehkužci. Ključi za določanje živali 4, 1-115, Ljubljana.
22. Subspecifična diferenciacija polžev na otokih in čereh ob zahodni obali Istre. - Razpr. IV. razr. SAZU, 12 (3), 1969, 137-151, Ljubljana.
23. Taborska jama. - Zbornik občine Grosuplje, 2, 1970, 65-68, Grosuplje.
24. Prispevek k poznavanju anatomije in taksonomije podzemeljskih hidrobiid (Gastropoda, Prosobranchia). - Razpr. IV. razr. SAZU, 13 (3), 1970, Ljubljana.
25. Podzemeljski polži in razvoj porečij. - V. jug. speleol. kongr, 5, 1970, 247-250, Skopje.
26. O anatomiji in taksonomiji rodu *Lithaabitella* Boeters, 1970 (Gastropoda, Hydrobiidae). - Razpr. IV. razr. SAZU, 14 (3), 1971, 77-91, Ljubljana.
27. Zoogeografski pomen novejših malakoloških raziskovanj v Jugoslaviji. - Biol. vestn., 19, 1971, 115-124, Ljubljana.
28. Podzemeljski polži na osamljenem krasu Slovenije. - Naše jame, 13, 1972, 55-59, Ljubljana.
29. Taksonomija in zoogeografija rodu *Sadleriana* Clessin, 1890 (Gastropoda, Prosobranchia). - Razpr. IV. razr. SAZU, 15 (3), 1972, 49-74, Ljubljana.
30. Malakološke razmere v podzemlju na Idrijskem. - Naše jame, 16, 1974, 85-92, Ljubljana.
31. Podzemeljski poži in zoogeografske razmere Slovenskega Primorja. - Acta carsol., 6, 1974, 177-284, Ljubljana.
32. Malakološke značilnosti loškega ozemlja. - Loški razgledi. 21, 1974, Škofja Loka.
33. Rod *Zospeum* Bourguignat 1856 (Gastropoda, Ellobiidae) v Jugoslaviji. - Razpr. IV. razr. SAZU, 17 (5), 1974, 249-291, Ljubljana.
34. Položaj mehkužcev v Hadžijevam sistemu živalstva. - Biol. vestn., 22 (2), 1974, Ljubljana.
35. Anatomija in taksonomski položaj vrste *Phoeleoteras euthrix* Sturany 1904 (Gastropoda). - Razpr. IV. razr. SAZU, 18, 1975, 34-46, Ljubljana.

-
36. Beitrag zur Kenntnis der Gattung *Zospeum* Bourguignat 1856 (Gastropoda, Ellobiidae). - Biol. vestn., 23 (1), 1975, 97-102, Ljubljana, (soavtor H. Ch. Maier).
 37. Malakološke razmere v mraziščih. - Razpr. IV. razr. SAZU, 19 (5), 1976, 149-183, Ljubljana.
 38. Mehkužci Notranjskega Snežnika in okolice. - Varstvo narave, 9, 1976, 55-63, Ljubljana.
 39. Podzemeljski polži v osamljenem krasu Posavskega hribovja. - Naše jame, 18, 1977, 31-38, Ljubljana.
 40. Mehkužci Šmarne gore. - Varstvo narave, 10, 1977, 57-62, Ljubljana.
 41. Malakološke raziskave v nekaterih fitocenozah Slovenije. - Drugi kongr. ekol. Jug., 2, 1979, 387-396, Zagreb.
 42. Prispevek k poznavanju embioptero (Embionota, Insecta) Jugoslavije. - Biol. vestn., 26 (2), 1979, 196-174, Ljubljana.
 43. Mehkužci Cerkniškega jezera in okolice. - Acta carsol., 8 (3), 1979, 201-236, Ljubljana.
 44. Malakološke značilnosti Planinskega polja in okolice. - Varstvo narave, 12, 1979, 33-44, Ljubljana.
 45. Zoogeographische Analyse der Landschnecken des Dinarischen Gebietes Sloweniens. - Razpr. IV. razr. SAZU, 23 (4), 1981, 119-146, Ljubljana.
 46. Postojnska jama zibelka speleobiologije. - Naše jame, 22, 1981, 45-48, Ljubljana.
 47. Zur Problematik der Gattung *Lihoglyphus* Hartmann 1821 (Gastropoda: Lithoglyphidae). - Razpr. IV. razr. SAZU, 23 (5), 1981, 151-169, Ljubljana.
 48. Organizmi kot indikatorji podzemeljskih vodnih povezav. - Naš krš, 6 (10-11) 1981, 243-252, Sarajevo.
 49. Rod *Aegopis* Fitzinger 1833 (Gastropoda: Zonitidae) v severozahodni Jugoslaviji. - Razpr. IV. razr. SAZU, 24 (3), 1983, 127-154, Ljubljana.
 50. Mehkužci (Mollusca: Gastropoda et Bivalvia). Fauna Durmitora 1. - Pos. izd. CANU, 18, Odj. prir. nauka, 11, 1984, 363-394, Titograd.
 51. Recentni polži in razvoj nekaterih porečij na dinarskem krasu. - Razpr. IV. razr. SAZU, 26, 1985, 315-328, Ljubljana.
 52. Mollusca from continental subterranean aquatic habitats. - In Botosaneanu: Stygo fauna mundi, 1986, 177-208, Leiden (soavtor F. Velkovrh).
 53. Nove vrste podzemeljskih polžev Jugoslavije. - Razpr. IV. razr. SAZU, 28 (3), 1987, 69-83, Ljubljana.
 54. *Lanzaiaopsis savinica* gen. n., sp. n., (Gastropoda, Belgrandiellidae), novi podzemeljski polž iz Savinjske doline (Savinjske Alpe). - Razpr. IV. razr. SAZU, 30 (2), 1989, 65-74, Ljubljana.
 55. Simpatričnost taksonov *Cochlodina costata* (C. Pfeiffer 1828) in *C. commutata* (Rossmässler 1836) (Gastropoda, Clausiliidae) in njuni taksonomski položaj. - Razpr. IV. razr. SAZU, 32 (2), 1991, 75-88, Ljubljana.

56. Rdeči seznam ogroženih kopenskih in sladkovodnih mehkužcev (Mollusca) v Sloveniji. - Varstvo narave, 17, 1992, 183-189, Ljubljana.
57. Polži Dolenjske in njihove značilnosti. - Dolenjski zbornik, 1992, 117-120, Novo Mesto.
58. Neue Arten der unterirdischen Schnecken des Westbalkans. - Razpr. IV. razr. SAZU, 33 (1), 1992, 3-20, T. 1-4, Ljubljana.
59. Endemic Animals in hypogean habitats in Slovenia. - Naše jame, 35 (19, 43-55, Ljubljana, (soavtorji: B. Drovenik, N. Mršič, B. Sket).
60. Podzemeljski polži iz družine Horatiidae (Gastropoda, Prosobranchia) v Sloveniji in njihov taksonomski položaj. - Razpr. IV. razr. SAZU, 34 (1), 1993, 3-17, Ljubljana.
61. Polži tal. Priročnik za spoznavanje in biološko delo. Prirodoslovno društvo Slovenije, 1994, 1-38, Ljubljana.
62. Rod *Cochlostoma* Jan 1830 (Gastropoda, Prosobranchia, Cochlosomatidae) v Sloveniji. - Razpr. IV. razr. SAZU, 35 (11), 1994, 187-217, Ljubljana.
63. Prispevek k poznavanju rodu *Pagodulina* CLESSIN 1876 (Gastropoda, Pulmonata: Pagodulinidae) v Sloveniji in na zahodnem Balkanskem polotoku. Razprave IV. raz. SAZU 36 (5), 1995, 91-106, Ljubljana

POLJUDNOZNANSTVENI ČLANKI

1. Poročilo o delu Biološke sekcije v letih 1957-1959. - Biol. vestn., 8, 1961, 105-107, Ljubljana.
2. III. mednarodni speleološki kongres v Avstriji 1961. - Naše jame 1961, 35-26. Ljubljana (soavtorja V. Bohinec, R. Gospodarič).
3. Henrik Frayer in jamski polži. - Proteus, 28, 1966, 263, Ljubljana.
4. Ohranimo podzemeljski živalski svet nedotaknjen! - Proteus 29, 1967, 272-273, Ljubljana.
5. Akademik Jovan Hadži, nagrada AVNOJA 1966. - Življenje in tehnika, 18 (1), 1967, 4-8, Ljubljana.
6. Ali potrebujemo slovensko morsko postajo? - Biol. vestn. 15, 1967, 127-129, Ljubljana.
7. Moore, W.G. - Nicholes, G: Speleology, the study of Caves, 1964. - Naše jame, 9, 1968, 89-90, Ljubljana (soavtor R. Gospodarič).
8. Varstvo planinskega živalstva. - Planinski vestnik, 7, 1970 Ljubljana.
9. Spremno besedilo h knjigi: Jovan Hadži: Razvojna pota živalstva. - Na ovitku.
10. Jovan Hadži: Razvojna pota živalstva. - Delo, 12 (327), 15, 1970, Ljubljana.
11. Ob izidu knjige "Razvojna pota živalstva". - Proteus, 33, 1971, 217-220, Ljubljana.
12. Razvojna pota živalstva. Avtor akademik Jovan Hadži, Založba Mladinska knjiga. - Naši razgledi, 22 (6), 1971, 173, Ljubljana.

-
13. Ilustrirana enciklopedija živali. Nižje živali. - Delo, 13, (109), 1971, 12, Ljubljana.
 14. Mehkužci. - Moj mali svet, 1973, 2, 1973, 89-91, Ljubljana
 15. Egon Pretner - Koleopterološka fauna pečina i jama Hrvatske s historijskim pregledom istraživanja. - Naše jame 19, 1974, 121, Ljubljana.
 16. Znanstveno delo akademika Jovana Hadžija. - Biol. vestn. 22, 1974, 139-142, Ljubljana.
 17. Speleološke raziskave v Sloveniji po drugi svetovni vojni. - Proteus, 37 (6-7), 1975, 255-260, Ljubljana (soavtorja D. Novak, F. Šušteršič).
 18. Mehkužci. - Vodniki po loškem ozemlju, 1, (Lubnik), 1977, 70-74, Škofja Loka.
 19. Mehkužci Ratitovca. - Vodniki po loškem ozemlju, 2, (Ratitovec), 1978, 91-97, Škofja Loka.
 20. Mehkužci Blegoša. - Vodniki po loškem ozemlju, 3 (Blegoš), 1980, 82-86, Škofja Loka.
 21. Predgovor h knjigi: "Garms: Živalstvo Evrope". - MK, 1981, III, Ljubljan.
 22. Mehkužci. - Vodniki po loškem ozemlju, 4 (Dražgoše), 1982, 98-103, Škofja Loka.
 23. Kako lazijo polži. - Pionir, 8, 1983, 8-9, Ljubljana.
 24. Živalstvo. - Triglavski narodni park: Vodnik, 1985, 87-100, Ljubljana.
 25. Podzemeljski vodni polži kažejo na razvoj porečja Ljubljanice. - Proteus, 48 (1), 1985, 16-20, Ljubljana.
 26. Podzemeljski vodni polži v svetu in pri nas. - Naše jame, 27, 1985, 38-41, Ljubljana.
 27. Mehkužci v okolici Sorice. - Vodniki po loškem ozemlju, 5 (Sorica in Soriška planina), 1986, 86-73, Škofja Loka.
 28. Predgovor h knjigi "Živali". - MK, 1986, 9, Ljubljana.
 29. Rodoslovno drevo živalstva. - Drž. zal. Slov., Ljubljana.
 30. Biološki inštitut Jovana Hadžija. - Ecikl. Slov. 1, 1987, 272, Ljubljana.
 31. Tudi pri polžih včasih videz vara. - Proteus, 50 (6), 1988, 219-221, Ljubljana.
 32. Rdeči seznam mehkužcev (Mollusca). - Rdeči seznam ogroženih rastlinskih in živalskih vrst. (Ekspertiza) 1988, 32-37, Ljubljana.
 33. Jamničar. - Eciklop. Slov., 4, 1990, 259, Ljubljana.
 34. Mehkužci Kraškega roba. - Proteus, 54 (6-7), 1992, 234-235, Ljubljana.
 35. Krka. Mehkužci. - Enciklop. Slov., 6, 1992, 28, Ljubljana.
 36. Ljubljana. Mehkužci. - Enciklop. Slov., 6, 1992, 252, Ljubljana.

PERSONALNI PRISPEVKI

1. Jovan Hadži. - Letopis SAZU, 22, 1972, 119-120, Ljubljana.
2. Jovan Hadži. - Letopis SAZU, 23, 1973, 117-120, Ljubljana.
3. Akademik prof. dr. Jovan Hadži. - Naše jame, 14, 1973, 43-44, Ljubljana.
4. Siniša Stanković (1892-1974). - Letopis SAZU, 25, 1975, 93-94, Ljubljana.

5. Univ. prof. dr. Janez Matjašič - šestdesetletnik. - Biol. vestn., 29 (2), 1981, 219-221, Ljubljana.
6. Razgovor z Egonom Pretnerjem. - Proteus, 44 (9-10), 1982, 323-326, Ljubljana.
7. Egon Pretner. - Naše jame, 23-24, 1982, 118-119, Ljubljana.
8. Ob stoletnici rojstva Jovana Hadžija. - Proteus, 47 (3), 1984, 83-85, Ljubljana.
9. Regen Ivan. - Österr. Biograph. Lexikon 1815-1950, (9) 41, 1984, Wien.
10. Robič Simon. - Österr. Biograph. Lexikon 1815-1950, (9) 42 (2), 1985, Wien.
11. Frauenfeld Georg. - Enciklop. Slov., 3, 1989, 156, Ljubljana.
12. Hadži Jovan. - Enciklop. Slov., 4, 1990, 3, Ljubljana.
13. Hauffen Heinrich. - Enciklop. Slov., 4, 1990, 8-9, Ljubljana.
14. Prof. dr. Anton Polenec - osemdesetletnik. - Loški razgledi, 37, 1990 (1991), 200-201, Škofja Loka.
15. Akademik Janez Matjašič - sedemdesetletnik. - Biol. vestn. 39 (1-2), 1991, 1-2, Ljubljana.
16. Akademik Janez Matjašič - sedemdesetletnik. - Proteus, 54, 1991, 38-40, Ljubljana.
17. Akademik Janez Matjašič - sedemdesetletnik. - Naše jame, 33, 1991, 138-139, Ljubljana.
18. Kratochwil Josef. - Enciklop. Slov., 5, 1991, 411, Ljubljana.
19. Ob stoletnici rojstva prof. dr. Ljudevita Kuščerja. - Proteus, 54 (3), 1991, 123, Ljubljana.
20. Matija Gogala. - Letopis SAZU, 42, 1992, 93-94, Ljubljana.
22. Kuščer Ljudevit. - Enciklop. Slov., 6, 1992, 82, Ljubljana.
23. Josef Kratochwil (1909-1992). - Letopis SAZU, 43, 1993, 131-132, Ljubljana.

Rajko Slapnik